

Mythologia, Venise, 1567 - I, 02 : De fabularum utilitate

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre I

[Mythologia, Francfort, 1581 - I, 02 : De fabularum utilitate](#) est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre I

[Mythologie, Paris, 1627 - I, 02 : Du proffit qu'apporte la cognoissance des Fables](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre I

[Mythologie, Lyon, 1612 - I, 02 : Du proufit qui revient de la conoissance des Fables](#) est une transformation de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la notice Équipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Citer cette page

Conti, Natale, *Mythologia* Venise, 1567 - I, 02 : De fabularum utilitate, 1567

Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle)

Consulté le 08/08/2025 sur la plate-forme EMAN :

<https://eman-archives.org/Mythologia/items/show/786>

Présentation du document

Publication Venise, Comin da Trino, 1567

Exemplaire Munich (Allemagne), Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ) , Res/4

Ant. 50

Formatin-4

Langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination 4v°-5v°

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière modification le 25/11/2024

Mythologiae.

gendos, adhuc repertus est nemo, ut mihi quidem uidetur, tolerabilis.
Hoc autem eò magis est mirabile, quod neque poetarum, neque phi-
losophorum, neque ullorum scriptorum sententias sine hac diligentia fa-
bulatum investigatione percipere recte possumus; cum illius cognitio-
nis præstissim utilitas ad omnes non mediocriter pertineat. Quæ cum ita
sint, ego dabo operam pro viribus ut illa, quæ ab antiquis scriptori-
bus in hanc cognitionem prætermissa fuerint, aut certè ad nos non per-
senerint, conspicua sint scripta nostra legentibus, qd scriptioris genus
plurimum & utilitatis & voluptatis allaturum certò suo. Quis est enim
per Deos immortales adeo disciplinarum contemptor, qui ea sapientie
præcepta scire non magnopere cupiet, quæ exirent in vulgo fuerunt,
sub varijs figuris ab antiquis sapientibus occultata? ueruntamen ne-
cunis illud a nobis expedit, quod scribentibus misericordium, legenti-
busque foret inutile; nullas hominum in arbores mutatorum, aut in
corpora uel sensu uel ratione carentia afferemus interpretationes: nisi
quæ utiliter offerri poterit; nullamque babebimus fabularum illarum
rationem, quæ insulse suunt a nonnullis excogitate. Neque porten-
ta rursus, aut prodigiosa monstra adducere conabimur ad ingeniosum
naturæ opificium, cum eas tantum fabulas simus explanaturi, quæ ho-
mines ad rerum celestium cognitionem erigunt; que institunt ad pro-
bitatem; que deterrent ab illegitimis voluptatibus; que patefaciunt ar-
cana naturæ; que uel ad scientias denique rerum necessarium humane
uiae, uel quæ ad integritatem perducant, & quæ plurimum faciunt ad
optimos quoque scriptores recte intelligendos.

De fabularum utilitate Cap. I J.

Tanta est sanè utilitas, quam ex fabularum cognitione percipimus, quan-
ta nullis verbis explicari possit: quod tamen nemini fieri est perspicuum,
nisi quis præclaro ingenio sit ab ipsa natura præditus, multaque antiquorum
scripta diligenter consideraverit. nos igitur, sicuti solent medici, qui è ue-
nenatis etiam vel herbis vel animalibus utilia pharmaca colligunt, & quod
optimum sit secernunt è singulis, atque vel pernitiosâ temperamentorum
beneficio sanitati perquam accommodata reddunt, ita facere debemus.
Nam altiora fabularum sensa recte perscrutantes, quid vtile humane sit
sub illis continetur, debemus inuelligere; è quo plurimum reportabimus
utilitatem; illis interim negligitis, quæ nihil nobis conferre videbūtur. Quod
autem plurimum commodorum ex hac cognitione consequemur, vel illud
maximum est argumentum, quod diuinus etiam Plato primam puerorum
eruditioem ab honestis fabulis incipere iussit in libro secundo Reip. cum
ita

Liber Primus.

inquit; vnde d' hysplicas orationes vobis proposuit; qui per ipsas hyspicas vobis orationes dicitur
quoniam id reges et rati et suos milites vestros adhuc non sapientem rati sapientem. Selectas autem
fabulas matres ac nutrices pueris narrare horabimur; animosque illorum
fabulis diligentius, quam corpora ipsa manibus informare. Nam quis
profecto nesciat, omnia propè Deorum gentium mysteria fuisse ab antiquis
sub fabulis occultata? Cum enim turbæ seminarum, & imperitæ multe tudi-
ni religio, & Deorum metus, & fides, & probitas & temperantia, esset in ani-
mis inferenda, qui neque Dei naturam intelligerent, neque integritatem rapi-
næ ac libidini sine aliquo Deorum metu anteponerent, non solum fabulosæ
de Diis narrationes a sapientibus fuerunt excogitatae; sed etiam fabulosæ
imagines, & picturæ monstrosæ propè similes introductæ. Sic fulmina Ioui tri-
butorum sunt, eridens Neptuno, sagittæ Cupidini, fax Vulcano; ac varia terro-
rum instrumenta Diis ceteris. Nam cum minime sit inexpugnabilis mor-
talium natura, neque validissimas machinas expectet, quippe quæ omnium
calamitatum semina intra se contineat, si vel paullulum oculos ab illius ca-
stodia Deus deflexerit; perse, sine aliis pugnae instrumentis, continuo labefac-
tabitur. Hanc tantam percipiendam esse ex fabulis utilitatem aperte
declarauit ita Dionysius Halicarnassæus libro primo Rerum antiquarum,
qui postea Æneam Sæpius etiam in fabulis multas rationes aliquid exponit. Et inde
in fabulis quæ sunt quæcumque de illibet genere, si de sapientibus fratre consiliorum et de
miseris evagatis. si de sapientibus sapientum doceat, qui sapientia, qui aliæ sapientia non est
sapientia. sed aliud esse bona etiam difficile dicitur. Neque mihi obscurum esse
quis existimet, quod est Graecis fabulis nonnullæ sunt hominibus perutiles;
aliæ siquidem sunt, quæ Naturæ opera sub allegoriis contineant, aliæ huma-
narum calamitatum habent consolationem, aliæ terores, animorumque
perturbationes à nobis dereliquerunt, opinionesque parum honestas defruunt,
aliæ alterius cuiuspiam utilitatis causa fuerunt inventæ. Nos idcirco rni-
uersem fabularum diuisionem ita faciendam censuimus; quod aliæ fabulæ
naturæ secreta continent; ut illa, quod Venus est spuma sit genita, quod Phœ-
bus etlopas occidit, quodque illi fulmina Ioui fabricarent. Aliæ fortunæ
incontingentiam declarant, nosque ad eam forti animo ferendam instruunt, ut
ea quæ de Phœbo dicta sunt quod armata pauerit Admetum. Aliæ ab impuris
opinionibus nos retrahunt, ut Lycaonis fabula. Aliæ, ad deterrendos homi-
nes à rebus turpibus sunt inventæ, ut Ixionis supplicium apud inferos. Aliæ
cohortantur ad strenuitatem, ut ea quæ tradita sunt de Hercule. Aliæ ex
avaritia sordibus nos erigunt, ut sitis Tantali. Aliæ ad deprimendam tem-
peritatem configuntur, ut calamitas Bellerophontis, & excitas Marsyæ. Aliæ
ad virtutes nos aliciunt, ad integritatem vitæ, ad fidem, ad equitatem, ad
religionem et misticæ Elysiorum camporum amoenitas. Aliæ ab omnibus
denique flagitiis reuocant, ut severissimi Triomvirorum apud inferos singulorū
animas defunctorum iudicantes, & grauissima conseclatorum supplicia.
Evidem sic existimo, quasi suuissimum humanæ vitæ condimentum exisse
re fabularum inventionem, ac earum rerum, quas in vita patimur, non
mediocre solatium: quæ etiam idcirco a sapientibus fuisse excogitatae cen-
so. Hinc enim cum singulari oblectatione ea percipimus vitæ recte degen-
de precepta, quibus sine suauitate fabularum terga continuo verteremus.
Hanc tantam è fabulis utilitatem capere minime posunt: ii, qui altiora fa-
bularum sensa non inspicerint, quique primi corticias, ut ita dicam, mirabi-

B litate 2

Mythologiæ.

litate irretiti nihil diuinius sub illo inesse crediderūt. Hī etenim tanquam parui pueri per brumam apud ignem lessicantes aniles nugas fabellasque ē poetis imbibūt, cū interim de utiliore sanctioreq; finia minime sint solliciti.

De fabularum varietate.

Cap. III.

Vnt aut̄ plura fabularū generi, quz nūc à locis, in quibus inuencti fuerūt,
10 **S**nūc ab iuētoribus, nūc ab argumentorū natura, nomen obtinuerunt. A
loco quidem Cypri, Cilisse, Sybariticę. Cū multi fuerint earum inuen-
tores, obtinuit confluētudo, vt omnes Aesopicę dicerentur ex eis inuenienti-
bus silentio pratermissis, quia in confluētis fabulis Aesopus om-
nium aliorū aut̄ fuit artifex ingeniosissimus. illę, quz Sybariticę diceban-
tur, agebant de bratis; quz Aesopicę, de hominibus. Politicę dicta sunt,
quibus vñi sunt sapientes ad demulcēndos animos potentiorum, atque ad
deducendam multitudinem ad humaniorem vitę rationem. Alię rursus
morales, alię rationales sunt vocatae, alię ex his ambabus formis commi-
tita. inter politicas fabulas argumenta comēdiatum & tragediarum sunt con-
numeranda, quia etiā ab aggressi vita homines per hanc non euocantur, tra-
ducuntur tamen ab illegitimis voluptatibus & ab omni intemperantia
ad vitę moderationem. Sed horum argumentorum varia sunt nomina;
quia alie rogatę, à togis histriōnum dicuntur; alie palliatę à palliis Grę-
corum, alię tabernarię pro vestibus & conditione introductarum persona-
rum. Alię planipeditę, quod neque soccis, neque cothurnis, vt in eis ex-
horum argumentorum histriones veterantur. Alię Attelanę à loco ubi fue-
runt inuenitę; cum tamē simplex sit tragediarum nomen. Aristoteles in Rhetori-
cī libycas fabulas ab Aesopicis dilunxit, quia libyę de hominibus,
Aesopicę de brutis agerent: id autem idcirco factum est, quia cum Aesopi-
cī aliorum complures fuerunt committitae. Fabularum nomine tam apo-
logi que figura sunt Aesopica; quam fabulae, quz sunt poetarum argu-
menta, continentur; vt forme sub suis generibus. Illę, quas explicaturi su-
mus, fabulae, ac figura antiquorum sapientum, in nullum horum gene-
rum simpliciter incidunt; sed auctore cum omnibus his ferè committitae sunt,
atque ex omnibus generibus aliquo pacto constant. Quippe cum vel gene-
rationē rerum naturalium contineant, vel agant de natura Deorum im-
mortalium, vel de vi planetarum, vel de vita hominum recte instituenda;
quarum singularium natura paulo post à nobis explicabitur.

De Apologis, fabularum, eorumq; differentia.

Cap. IV.

40 **E**d ante quam poeticarum fabularum, & earum, quas explanare insitai-
Smus, explicationem aggrediamur, operꝝ precium me facturum esse cen-
se, si demonstrauero q̄ sit inter haec ipsa genera differētia. Et fabulis igit̄
tut alie sunt, quz logi, sive apologi dicuntur à Gręciis; alie vocantur *adū*,
sive fabulae simpliciter. Apologi vel de brutis sunt solis, vel cum his homi-
nes colloquentes faciunt, apologorumque illud est munus ut pro exemplis
sint in concinnibus, sicuti tellatur Aristoteles in Rheticis, fabulae illę,
quz *vñi* dicuntur, cum argumenta tragediarum & comediarum comple-
tiantur, & omnem vim denique poētos, quz fit per imitationem commu-